

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

א. כשקדמה והקריבתו ... אי דאמר לה קני לך מעכשיו פשיטא דשרי ... ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה ואי דלא אמר לה קני לך מעכשיו היכי מצי מקרבה
1

ב. מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו.....4

ג. אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט.....5

ד. כמאן דאקריבתיה דמי או דלמא השתא מיהא הא קאי ואיתיה בעיניה ... תיקו 7

ה. בא עליה ואחר כך נתן לה אפילו מכאן עד שלש שנים אתננה אסור ... דאמר התבעלי לי בשלה זה ... בזונה עובדת כוכבים דלא קניא במשיכה ... בזונה ישראלית וכגון דקאי בחצירה ... דשויה ניהלה אפותיקי.....7

ו. אומר אדם לחמריו ולפועליו לכו ואכלו בדינר זה צאו ושתו בדינר זה ואינו חושש לא משום שביעית ולא משום מעשר ולא משום יין נסך.....8

ז. ואם אמר להם צאו ואכלו ואני פורע צאו ושתו ואני פורע חושש משום שביעית ומשום מעשר ומשום יין נסך ... כגון שהקדים לו דינר.....9

ח. האומר לחבירו תן מנה לפלוני ויקנו כל נכסאי לך קנה מדין ערב.....12

ט. שכרו לשבור ביין נסך ... כל למעוטי תיפלה שפיר דמי ... ישבור ותבא עליו
ברכה 14

י. אין עודרין עם העובד כוכבים בכלאים.....15

דף סג.

**א. כשקדמה והקריבתו ... אי דאמר לה קני לך מעכשיו
פשיטא דשרי ... ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה ואי דלא
אמר לה קני לך מעכשיו היכי מצי מקרבה**

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר לעיל דף מו: שאתנן זונה¹ ומחיר כלב אסורין² לגבי המזבח והמקריב³ אחד מהן או שניהן כאחד לוקה אחת שנאמר (דברים כג פסוק יט) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב וגו'⁴.

אי זהו⁵ אתנן האומר לזונה הבעלי לי ואתן לך דבר זה בשכריך, ובעלה ונתן לה, אחת זונה⁶ נכרית⁷ או שפחה או ישראלית שהיא ערוה עליו⁸ או מחייבי לאוין או חייבי עשין⁹ אבל הפנויה אפילו נדה¹⁰ ואפילו היה כהן אתננה מותר, וכן אשתו נדה אתננה מותר אע"פ שהיא ערוה.

¹ (רמב"ם איסורי המזבח פ"ג ה"ז)

² והקמרה צריך כזית (מנחת חינוך מצוה תקעא אות ב)

³ ולא רק הקמרה אסורה אלא אף על שהימתו לקרבן הוא חייב, אבל אינו חייב על ההבאה ברגליו לעזרה, ש"לא תביא" אין פירושו הבאה ממש אלא זביחה והקרבה ואף המקדיש אתנן או מחיר כלב למזבח וכן הזורק דמו, עובר (יראים רצג תוספתא מכות פ"ד) ובמנחת חינוך שם אות ב כתב שאין המקדיש חייב ולא ציין לדברי התוספתא

⁴ מפני מה לוקה אחת על שניהן מפני שנאמרו בלאו אחד כ"כ הרמב"ם הרמב"ן והנמשכים אחריו מונין לשני לאוין, ולוקין שתיים אם הקריבו שניהם כאחד. והדברים ארוכים ועתיקים, עיין בספר המצוות לרבינו בשורש התשיעי וברמב"ן שם

⁵ רמב"ם שם פ"ד ה"ח מנחת חינוך מצוה תקעא אות י ערוך השולחן העתיד שם סי' נו סעי' יג

⁶ ואע"ג דגויה אין איסורה אלא משום שבית השמונאי גזרו עליה ועיין ברמב"ם איסורי ביאה פ"ב ה"ב כתב בערוך השולחן העתיד איסורי מזבח סי' נו סעי' ב דבאמת היא זונה ואסורה לכהן מן התורה רק כיון דזונה מותרת לישראל אתו אינהו וגזרו על ישראל שיתחייב משום זונה

⁷ "ואינו מבואר בגוי שנתן אתנן לגויה דהם לאו בני קידושין, או עבד לשפחה או גוי לשפחה או עבד לגויה אם הוא אתנן זונה, והנראה מהגמרא ומהרמב"ם (כאן) דצד אחד ישראל בעינן אז הוא אתנן, ולא בגוים או בעבדים אם אין ישראל באמצע, ומ"מ צ"ע בדבר" (מנחת חינוך שם אות יג)

⁸ ואע"ג שלא היתה יכולה לחייבו על פי בית דין לשלם לה האתנן, אלא שלצאת ידי שמים בלבד הוא שחייב לשלם לה, כגון שבא על אמו, שהוא מתחייב בנפשו ופטור בדיני אדם מן הממון שנתחייב דקים ליה בדרבא מיניה, אעפ"כ הרי זה אתנן, שאתנן סתם אמרה תורה, אפילו בא על אמו עיין בב"ק ע"ב וברש"י ותוס' שם ד"ה אילו ועיי"ש בשיטה מקובצת בשם המאירי שכתב בשם חכמי הצרפתים שבאתנן חייב לשלם אף בדיני אדם שלא אמרו אין אדם מת ומשלם אלא בדבר הבא דרך נזקין אבל בדבר שקבלו עליו דרך תנאי משא ומתן כגון אתנן וכגון חוסם פרה שקבל עליו שלא לחסום ואף אם לא קבל עליו מכל מקום הרי הוא כמי שקיבל הואיל ומן התורה היא וכן משמע ברמ"ה בשיטה שם אבל המאירי כתב שהעיקר כדברי רש"י ותוס'

⁹ כיון שנעשית בביאה זו זונה לכהונה

¹⁰ וע"ע בערוך השולחן העתיד שם סי' ח דכיון שיכולה להנשא לו לאחר זמן אינה זונה ואע"ג דגם זונה שנבעלה לחייבי כריתות יכול ישראל לישא לאחר זמן עכ"פ ככונן שכבר נקראת זונה א"כ הוא אתננה אתנן זונה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

נתן לה¹¹ אתננה ולא בא עליה אלא אמר לה יהי אצלך עד שאבוא עליך, כשיבוא עליה נאסר אבל אם הקנה לה מיד לא הוי אתנן, אע"ג שהנתינה היא מחמת זנות, ובסתמא שלא אמר לה מתי תקנה הרי הוא אתנן

במה דברים אמורים כשהאתנן קיים בשעת ביאה, אבל אם קדמה והקריבתו¹² קודם שיבוא עליה כשר, ואם היתה חייבת קרבן יצאה ידי חובה.

והוא שיאמר¹³ לה בעת שנתן אימתי שתתרצי לי קני אותו מעכשיו, אבל אם לא אמר לה כן אינה יכולה להקריבו כיון שאינה שלה.

י"א¹⁴ שאינו אתנן אלא אם היה בזנות הזאת איסור לאו, או כרת, או איסור עשה, אבל אם בביאה הזאת לא היה לאו וכרת או כרת, אע"ג שכבר נבעלה לחייבי כריתות או לחייבי לאוין, ונעשית זונה לכהן, אעפ"כ אין אתננה אסור. וי"א¹⁵ שכל שנעשית זונה מכבר ע"י שנבעלה לאסור לה אתננה אסור¹⁶ כיון שנתן לה בתורת אתנן. וי"א¹⁷ שאף זונה המופקרת לכל¹⁸ אתננה אסור.

י"א¹⁹ שבפנויה אינו אתנן דוקא בנתן לה בסתם אבל אם נתן לה לשם אתנן נעשית זונה ואתננה אסור ובזונה שמופקרת לכל אע"ג שהיא פנויה אפילו נתן סתם²⁰ אתננה אסור.

11 ערוך השולחן העתיד שם סעי' יג

12 ועיין בגמ' תמורה כט ע"ב שדווקא בכגון שאמר לה בעת שנתן לכשתבעלי לי תקני אותו מעכשיו, שאם לא אמר לה כן אינה יכולה להקריבו, שעדיין אינו שלה, ואף על פי שאחר בא כך עליה, אין אומרים שחל עליו איסור האתנן למפרע משעה שנתן לה, כיון שבאותה שעה אין האתנן קיים

שם

14 דעת הרמב"ם

15 דעת רש"י ותוספות

16 ביאור הלכה סימן קנג סעי' כא ד"ה אלא איסור עיין בערוך השולחן העתיד שם סעי' ו שפירש ברמב"ם נמי כדיעה זו וגרס בדבריו אחת זונה כותית או שפחה או ישראלית או שהיא ערוה עליו ופי' דישראלית זונה הינו שנבעלה מכבר לחייבי כריתות

17 רש"י בלשון אחר בתמורה ל ע"א ד"ה ובנין אב

18 ועיין בביאור הלכה שם ד"ה אבל באלו שבעיר שיש בה עכו"ם גם לדעת תוס' אסור כיון שתלינן שנבעלה לגוי

19 רש"י שם וז"ל שם "הא מני דקתני אלמנה לכ"ג אתננה אסור ר"ע היא דאמר בפ' החולין אין קדושין תופסין בחייבי לאוין הלכך כעריות דכריתות דמיין ולרבא דאמר כל זונה הוי אתנן מאי שנא דקתני כגון אלמנה אפי' פנויה נמי דהא רבא לא דריש להאי תועבה כאב"י אף זונה נמי לא מיתסר עד דאמר לה בהדיא הילך אתנן אבל בסתמא מתנה בעלמא הוא דלא הויא זונה בחדא בעילה בסתמא ודלא כר"א אבל היכא דזונה מעיקרא היא לרבא נמי בסתמא אתנן הוא ואפילו פנויה:"

20 ועי"ש בדרף כט ע"ב תוד"ה דמשמע שגם אחת שנעשית זונה לכהן ע"י שנבעלה לאסור לה חשובה זונה לענין אתנן ותוס' שם פליגי ארש"י וס"ל שאינו אתנן באחת שהיא זונה אא"כ מפרש שנתן לשם אתנן אבל בסתם אינו אתנן אא"כ נעשית זונה בביאה זו שבא עליה עכשיו תמורת האתנן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

ב. מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו

כבר התבאר במסכת ב"מ דף ו. שאין אדם²¹ מקדיש דבר שאינו שלו, כיצד כגון שהחרים בנו ובתנו ועבדו ושפחתו העברים או שדה מקנתו הרי אלו אינן מוחרמין²², שאין אדם מקדיש דבר שאין גופו שלו²³.

ואפילו אם הוא שלו²⁴, אין אדם יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו דכתיב (ויקרא כז פסוק יד) וְאִישׁ פִּי יִקְדֹּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ וְגו', מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו.

לפיכך אם היה לו פקדון ביד אחר, והנפקד כפר בו²⁵, אין הבעלים יכולין להקדישו, שכיון שהנפקד כופר בו נעשה עליו כגזול, וזה צריך לדון עמו עליו להוציאו ממנו בדיינים לא מיקרי ברשותו, אבל אם לא כפר בו יכול המפקיד להקדישו²⁶, שפקדון בכל מקום שהוא הוא ברשותו²⁷. אולם בהלואה אפילו מודה, אינו יכול להקדיש, שמלוה להוצאה ניתנה²⁸.

²¹ רמב"ם שם הלכה כא

²² ואפילו לבדק הבית עיין צפע"נ אולם אם לא החרים אלא אמר לשון הקדש אפשר שמקדיש מעשה ידיהם או ירותיהם ולא גופם עיין שו"ת חת"ס יו"ד רכה שהאריך בזה

²³ אף על גב דקי"ל בעלמא דבניו הקטנים הם קניינו של אדם מ"מ אין יכול להחרים שאין גופן קנוי לו כעבדים וזהו שכתב רבינו שאין גופו שלו. רדב"ז שם, ולב מבין שם כתב עיין להרדב"ז שכתב דברים תמוהים קצת ועיין להרא"ם שכתב בסדר בהר בד"ה מאדם דבתו הקטנה יכול להחרים יעו"ש ודבריו תמוהים יעויין בהרב נחלת יעקב ובתועפות ראם ממוהר"א גאמניו ז"ל ועיין להרב מוהר"ח אזולאי ז"ל בס' חיים שאל ח"ב סי' ל"א מ"ש בדברי הרא"ם ובדברי הרדב"ז באורך

²⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד רנה ז

²⁵ כתב בקצה"ח (סימן שגד סק"ד ובסימן קבג סק"א, וכעין זה כתב בתרומת הכרי סימן ריא) שאפילו אינו כופר, אלא מחמת טענה או תביעה אינו עומד להחזירו, כיון שאין ביד המפקיד לקבלו כ"ז שירצה, הו"ל כאינו ברשותו, ואם בא לידו בטעות וכשיתברר לו טעותו יחזירנו, כתב הקצה"ח דתליא בפלוגתא, שלדעת התוס' (בפ' מרובה) בשמעתא דצנועין (ב"ק דף סח ע"ב ד"ה הוא דאמר) הו"ל כגזילה ואינו יכול להקדישו, ולדעת התוס' רי"ד (בפ' האיש מקדש) הו"ל כפקדון, והקצה"ח הכריע כדעת התוס', ובערך ש"י (סימן קבג) מפסק בדברי הקצה"ח. ונראה דה"ה כשטוען השומר שהפקדון נגנב או נאבד, אפילו באופן שחייב ורוצה לשלם, שוב אינו כברשות בעלים, ואינו יכול להקנותו כי אם במעמד שלשתן

²⁶ כתב בקצה"ח (סימן קבו סק"ט) דה"ה שיכול להקנות הפין מושאל ביד אחרים

²⁷ ש"ך שם יב

²⁸ ומשמע בשו"ת שארית יוסף (סימן ג) שבפקדון מעות שיכול להוציאן אינו יכול להקדישו, וכ"כ הש"ך (סימן קבו ס"ק בט). ובקצה"ח (שם וכן בסימן רג סק"ה) כתב שכל שהם בעין יכול להקדישם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

במה דברים אמורים במטלטלין, אבל קרקע כגון שגול אחד ממנו קרקעו וכפר בה, אם יכול להוציאה ממנו בדיינים אף על פי שעדיין לא הוציאה יכול להקדישה, דקרקע אינה נגזלת ובכל מקום שהיא ברשות בעליה היא עומדת.

וכבר התבאר בקידושין דף נב: וב"ק דף סח: שהגזול את חבירו ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש, זה לפי שאינה שלו וזה לפי שאינה ברשותו, שעדיין צריך לדון עליה²⁹, וכן כל כיוצא בזה.

ג. אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט

כבר התבאר במסכת קידושין דף כח: ובמסכת ב"מ דף ו. וב"ב קלג: שמהנאמר בתהלים (כד פסוק א) לִיקְנוּק הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ מִכֶּאֱן שֶׁאֲמִירָה לְגִבּוֹה כְּמִסִּירָה לְהַדְיוּט. שהאומר על חפץ ידוע שהוא נותנו או מוכרו להקדיש, נקנה הדבר להקדיש מיד באמירתו, כמו שהוא נקנה להדיוט במסירה, ונאמר בפרשת בחקותי (ויקרא כז פסוק יד) וְאִישׁ פִּי יִקְדֹּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ מִשְׁמֵעוּ שְׁמִיד נַעֲשֶׂה קֹדֶשׁ וְאִינוּ יִכּוֹל לְחַזֹּר בּוֹ שֶׁהָרִי נֹאמֵר בְּפִרְשֵׁת כִּי תֵצֵא (דברים כג פסוק כד) מוֹצֵא שְׁפֹתֶיךָ תִשְׁמֹר וְעֲשִׂיתָ פֶּאֶשֶׁר נְדָרְךָ וְגו'³⁰.

ואינו דוקא כקנין מסירה לחוד, אלא כחה של האמירה יפה ככל קנין המיוחד לדבר מן הדברים בקניני הדיוט³¹. בית שנקנה להדיוט בחזקה, מועילה האמירה לגבוה כחזקה שור שנקנה במשיכה, פועלת האמירה לגבוה כמשיכה, וכן כל כיוצא בזה.

²⁹ ואם נתרצה הגולן שוב להחזירו, ע"י בקצה"ח (שם סק"ג) אם חזר להיות כפקדון. ולכאורה נראה דה"ה בשולח יד בפקדון שנעשה גולן אין הבעלים יכול להקדישו, וכן משמע בהגהות אמרי ברוך (ריש סימן רצב), אלא שיש להסתפק באם נתכוין לשלוח יד במקצת, אף על פי שנעשה גולן על הכל, אפשר שעל השאר דינו כגולן שרוצה להחזירו, ולדברי הקצה"ח (דלעיל) תליא בפלוגתא.

³⁰ כמה טעמים נאמרו בדבר: בירושלמי קדושין פ"א ה"ו אמרו משום שכתוב: לה' הארץ ומלואה, ועיין מאירי כאן שכיון שאמר ליתן להקדיש קנה ההקדיש מיד בתורת הצרו המשתמרת לדעתו. בראשונים מצינו טעמים אחרים: ברשב"ם ב"ב קלג ב משום שכתוב: ואיש כי יקדש את ביתו קדש. והרא"ש נדרים כט ב, פי' לפי שזהו נדר, שנאמר: מוציא שפתיך תשמר, ואינו יכול לחזור בו. אולם במ"מ וכ"מ מכירה פ"ט ה"א וה"ב שבמכירה אינו אלא מדבריהם, שאין זה כנדר גמור.

³¹ בדבר שלהדיוט אינו נקנה על ידי מעשה קנין, אלא שתקנת חכמים היא שהדבר קנוי ממילא להקונה, עיין קצה"ח סי' סו, שאין האמירה מועילה בו להקדיש, ולכן אם אמר "הלואתי להקדיש" לא קנה הקדיש, אף על פי שבהדיוט אפשר להקנותו לאחר על ידי מעמד שלשתן, לפי שמעמד שלשתן אינו מעשה קנין כשאר הקנאות, אלא שתקנת חכמים היא שהלואה זוכה את החוב להמקבל, ולא שייך בו אמירה לגבוה. ועיי"ש שנחלק בזה על התומים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ולפיכך האומר שור זה עולה בית זה הקדש, אפילו בסוף העולם קנה, בשונה מהדיוט לא קנה עד שימשוך ויחזיק. בשטרות, שקנייתם להדיוט הוא בכתיבה ומסירה, הרי אמירתו לגבוה בכתיבה ומסירה, אלא שצריך לומר: "שטר זה וכל שעבודו להקדש"³², ויש אומרים³³ ששטרות אינם נקנים אף להקדש אלא בכתיבה ומסירה, שלא מצינו שאמירה לגבוה תועיל במקום כתיבה.

אין אמירה לגבוה כמסירה לגזבר³⁴, שאינו אלא קנין המועיל כמו שמסירה להדיוט קונה, אבל אין זה נחשב כאילו כבר מסרו להגזבר, שהרי אחרי שמסרו לגזבר אין שאלה מועילה, וקודם לכן יכול להישאל על הקדשו לחכם.

כיון שאמירה לגבוה כמסירה להדיוט אין המקדיש יכול לחזור בו מהקדשו אפילו תוך כדי דיבור³⁵.

יש מהאחרונים³⁶ שכתב, שאף בעכו"ם שהקדיש אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט.

הקדש שחל במחשבה יש מהראשונים סוברים³⁷ שאין החלות על גוף הדבר שהקדיש, אלא שחל חיוב על האדם להביא את הדבר לעולה וכיוצא, כפי שחשב, ואין כן דעת שאר ראשונים³⁸, וכן כתבו ראשונים שאם חשב בלבו שור זה עולה, בית זה קרבן אומרים בו אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט³⁹.

³² ריטב"א כאן

³³ קצוה"ח סי' ס"ק ב, ע"פ הרשב"א שברמ"א יו"ד רנח ז. ועי' עוד בקצוה"ח סי' קכג. ועיי"ש שהביא תוס' ב"ב ע"א בד"ה (עו ב) קני לך. שפליגי וס"ל שבהקדש אפילו בכתיבה ומסירה ממש אין השטר נקנה, שמכירת שטרות אינה אלא מדבריהם משום תקנה, ובהקדש שאין כל כך צורך בדבר לא תיקנו, וממילא לא מועילה אמירה לגבוה בשטרות.

³⁴ הרשב"א, הובא בש"ך חו"מ סי' רנה ס"ק ו.

³⁵ תוס' מנחות פ"א ב. ועי' ש"ך חו"מ סי' רנה. אולם יש טעמים אחרים לכך שאינו יכול לחזור

³⁶ אבני מלואים סי' א ס"ק ב

³⁷ כ"כ בצפנת פענח נזירות פ"א ה"ג ובגליוני הש"ס קדושין מא ב בכוונת הרמב"ם מעשה הקרבנות פי"ד הי"ב, ובצפנת פענח שם כ"כ בפ"י הירושלמי תרומות פ"ג ה"ד מה דאמר שמואל לקרבן שר"ל לגוף הקרבן אין גמר בלבו מועיל. ועי' שו"ת עונג יום טוב סי' קיז שהביא מנדרים ז בבעיא אם יש יד לצדקה והרי עכ"פ יש כאן מחשבה אלא שבמחשבה לא נתפס בגוף הדבר.

³⁸ עי' רש"י קדושין מא ב ד"ה שכן כו' גמר בלבו כו' הרי הוא עולה, ועי' גליוני הש"ס שם שכ"ד כל הראשונים, ושם כ' שכן מוכח מגמ' בשבועות שם שתרומה וקדשים הם שני כתובים ומוכח שדיניהם שוים.

³⁹ מרדכי קדושין פ"א סי' תצה, ומוכח שחל בגוף הדבר. ועי' שו"ת ושב הכהן סי' יח שכ' במחשבה אין אומרים אמירתו לגבוה כו' (ולא הביא את המרדכי), אבל גם הוא לא כ' רק שני"מ לענין חזרה בתוך כדי דיבור, וע"ע תוך כדי דיבור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

מהנאמר בפרשת כי תצא (דברים כג פסוק כד) אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ דְרִשׁוֹן רַז"ל⁴⁰, זו צדקה, ולפיכך אף בצדקה לעניים⁴¹, חל הדין של אמירה לגבוה כמסירה להדיוט⁴².

ד. כמאן דאקריבתייה דמי או דלמא השתא מיהא הא קאי ואיתיה בעיניה ... תיקו

קדמה⁴³ והקדישתו קודם שיבוא עליה ואח"כ בא עליה הרי זה ספק אם הוא אתנן הואיל ובא עליה קודם שתקריבנו או אינו אתנן שהרי הקדישתו קודם ביאה לפיכך לא יקרב ואם קרב נרצה.

קדמה ומכרתו, ו"א⁴⁴ שכשם שהדבר ספק בהקדישתו ה"ה הדבר ספק במכירתו אם הוא אתנן וי"א שודאי אינו אתנן שאין המכירה כהקדש.

ה. בא עליה ואחר כך נתן לה אפילו מכאן עד שלש שנים אתננה אסור ... דאמר התבעלי לי בטלה זה ... בזונה עובדת כוכבים דלא קניא במשיכה ... בזונה ישראלית וכגון דקאי בחצירה ... דשויה ניהלה אפותיקי

⁴⁰ ר"ה ו.

⁴¹ ועיין תוס' יבמות צג א, ורשב"א קדושין סג א. שאף בתרומה אמרי' אמריתו לגבוה כמסירתו להדיוט אולם בשעת הבעור, שצריכים להוציא התרומות והמעשרות מרשותו, אין אמירה לחוד מועילה וצריך להקנותם בהקנאה גמורה לכהן וללוי. עיין ריטבא קידושין דף כז

⁴² רי"ף ב"ק פ"ד ותוס' שם; ר"ן נדרים כט, שו"ע ונו"כ יו"ד רנה יג, אולם ברי"ף ב"ק שם בשם גאון ובעל המאור שם. חולקים על הדין של אמירה לגבוה בצדקה וסוברים שבתורת נדר הוא מחויב לקיים מה שאמר, אבל אין האמירה עושה קנין כמסירה להדיוט, ואין בית דין נזקקים לו אם רוצה לחזור בו. ועי' שו"ת הרשב"א סי' תרנו וסי' תקסג, ועי' שו"ת רעק"א סי' קמד.

⁴³ שם הי"ב

⁴⁴ מאירי ע"ז סג ע"א ד"ה אף זו וז"ל המאירי שם "יש מוכיחין מסוגיא זו שאינו ודאי אתנן ביד לוקח דמה לי מכרו לשמים מה לי מכרו להדיוט ויש אומרים שאין עליו שם אתנן כלל וקים מתורת ספק ממה שאמרו כאן אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אלמא במסירת הדיוט אין אחריו שם אתנן כלל ומ"מ בב"ק ע"ו א' פסקנו שההקדש אינו כמכירה בקדשי מזבח"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בא עליה⁴⁵ ולא נתן לה ולאחר זמן נתן לה אפילו אחר כמה שנים הרי זה אתנן.

במה דברים אמורים כשייחד לה האתנן ואינו מחוסר קניין כגון בזונה נכרית שאמר לה הבעלי לי בטלה זה שאינה צריכה משיכה וקונה בכסף בלבד⁴⁶ או בישראלית שהיה הטלה בחצירה ואמר לה אם לא אתן לך מעות ביום פלוני הרי הוא שלך⁴⁷.

אבל אם אמר לה הבעלי לי תמורת טלה סתם ובא עליה ולאחר זמן שלח לה טלה הרי זה מותר משום אתנן⁴⁸,

ואפילו אם הטלה עומד בחצרה ביחד עם שאר טלאים שלו, כיון שאינו מבורר בשעת ביאה לא הל עליו שם אתנן ואפילו אמר לה טלה זה, כל זמן שאינו עומד בחצרה אינו אתנן⁴⁹.

הקנה לה בקניין⁵⁰ סודר ואמר לה כשתיבעלי לי תקני לך טלה זה בכל מקום שהוא, הרי זה אתנן, אפילו שאינו עומד בחצרה, ודוקא כשבשעת ביאה הקנה לה בסודר ולא קודם לכן.

ו. אומר אדם לחמרי ו לפועלי לכו ואכלו בדינר זה צאו ושתו בדינר זה ואינו חושש לא משום שביעית ולא משום מעשר ולא משום יין נסך

מי ששכר⁵¹ פועלים גוים עובדי עבודה זרה ופסק להם מזונות, אסור להשקותם יין נסך, שהרי יש לו הנאה ממנו שפוטר עצמו בו משכירותו.

⁴⁵ שם הי"ג

⁴⁶ והרי הביאה היא כדמי המקח, ותיכף כשבא עליה קנתה הטלה

⁴⁷ דהיינו שעשה את הטלה אפותיקי

⁴⁸ שאינו אלא מתנה, שאתנן נקרא המיוחד בשעת ביאה

⁴⁹ תוס' ע"ז ס"ג ע"א ד"ה כגון

⁵⁰ מנחת חינוך מצוה תקעא אות טז

⁵¹ שו"ע ונו"כ קלד יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן הדין לענין חמין בפסח אסור להאכילם חמין שהרי נהנה בכך⁵².

אולם מותר⁵³ לומר להם הילך דינר זה וקנה ואכול, אף ע"פ שידוע שיקנה חמין או יין נסך הואיל ולא אמר לו שיקנה למין או יין⁵⁴.

ואם אמר להם צאו ושתו מחנוני פלוני גוי, אם אין לא הסכם עם החנוני אלא אומר להם שיאכלו מותר.

וכן בחמין בפסח אם אינו מזכיר שיפרע אלא אומר צאו ואכלו מותר⁵⁵.

אך לא יאמר הילך דינר זה וקנה לך יין נסך⁵⁶ או חמין מן החנוני ואכול אפילו אם הוא עכו"ם דעלמא שאין מזונותיו עליו, דכיון שהישראל בעצמו אסור לו לקנות, אסור לו לומר לעכו"ם לקנותו דאף שהנכרי קונה אותו לעצמו ולא בשביל הישראל, כיון שהישראל נותן לו דינר ואומר לו שיקנה בו, והעכו"ם קונה אותו בדיבורו הרי נראה כשלוהו, אבל מותר לומר לו קנה לך בדינר שלך ואכול.

דף סג:

ז. ואם אמר להם צאו ואכלו ואני פורע צאו ושתו ואני פורע

חושש משום שביעית ומשום מעשר ומשום יין נסך ...

כגון שהקדים לו דינר

ואם אמר להם⁵⁷ צאו ושתו מחנוני פלוני גוי ואני פורע וסיכם עם החנוני שייתן בהקפה אם לא הקדים לו דינר לחנוני מותר אף על פי שיחד לו

⁵² שו"ע ונו"כ או"ח תנ"ו ומ"ב טז שם

⁵³ שו"ע ונו"כ או"ח שם

⁵⁴ אם הוא מושכר אצלו לעבודה קבועה בביתו לא יאכל בביתו משום חשדא. מ"ב שם יד ומסתברא שזה רק בחמין אבל ביין ליכא חשד שהרי בלא"ה כל ששותה הגוי יין נסך הוא וצ"ע.

⁵⁵ חק יעקב או"ח שם יא אפילו לדעת המחבר שם.

⁵⁶ דין זה כתב במ"ב שם טו לגבי חמין ולכאורה היה והוא הטעם ביין נסך, שהרי אסור לקנות יין נסך לסהור בו.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

הדינר והוא בעין ביד הבעל בית, שהרי לא נקנה לו היין נסך מעולם, אלא שמשלם בעד הפועלים⁵⁸.

ובחמץ בפסח יש אוסרים⁵⁹ אם אומר לך אכול חמץ⁶⁰ מהחנוני ואני פורע כיון שאמר אני פורע משום חומרת חמץ⁶¹ חוששים להחשיב החנוני כשלוחו, ויש מתירים⁶² גם בחמץ בפסח. ומותר לדעה זו לומר לחנוני בין ביין נסך ובין בחמץ תן לפועלי ואני פורע⁶³.

אבל אם בעה"ב בעצמו לקח היין או החמץ מן החנוני העכו"ם לצורך פועליו ונתנו לו, אפילו לא נתן לו מעות כלל אפ"ה אסור שקנה היין והחמץ במשיכתו מן העכו"ם⁶⁴.

וכן אם הקדים לו דינר לחנוני שיתן להם לאכול ולשתות או שנתן לו דינר בשעה שנתן החנוני⁶⁵ אסור, שמיד נקנה לו היין או החמץ⁶⁶ שביד החנוני

⁵⁸ והנאה לא חשיב במה שמאכיל לפועל שמוזנותיו עליו כיון דיכול לסלק הפועל בזווי. מ"א או"ח שם

⁵⁹ דעה ראשונה בסתם במחבר או"ח שם

⁶⁰ וכן כשיודע בודאי שיאכל חמץ. מ"ב שם טז

⁶¹ חק יעקב שם יא, פמ"ג א"א ט, ובמקור חיים כתב לחלק דבחמץ טעמא אחרינא איכא לאסור, דהחמץ שמקבלים הפועלים מהחנוני לא נקנה להפועלים רק מה שנושאים ונותנים לפיהם, כיון שלא אמר להם רק צאו ואכלו ואם יותירו משבעם או שימותו באמצע סעודתם לא הוי של פועל ויורשיו. וא"כ נהי דאף להבעה"ב לא נקנה דאין שליות לעכו"ם לקנות וקודם אכילתם הוי החמץ של העכו"ם המוכר, מ"מ ודאי הבעה"ב נתחייב תיכף כשמקבלים לידם החמץ מטעם דאמר התם בע"ז דף ס"ג ב' דהוי כתן מנה לפלוני דחייב מדין ערב. ואפילו באומר תן לכלב או הנח ע"ג קרקע ואתחייב אני לך חייב מדין ערב, אף דליכא קנין והנותן יכול לחזור וליטלו מ"מ חייב מדין ערב כמו שכתב הריטב"א בחידושי לקידושין [ח: ד"ה ת"ר התקדשין] עיין שם. וא"כ תיכף כשמקבלו הפועל אף אם יאנס בידו החמץ קודם אכילה חייב הישראל לשלם מטעם הנ"ל, וא"כ לא גרע מחמצו של עכו"ם שקיבל עליו הישראל אחריות ומסרו ליד עכו"ם אחר דעובר בבל יראה כמבואר סימן ת"מ במגן אברהם [ס"ק א]. ולפ"ז אם אמר טלו בדינר חמץ שיהיה שלכם בין תאכלו בין לא תאכלו ואני פטור מכם בזה ואפרע לחנוני מותר.

⁶² דעת י"א שם וכתב המג"א ט שכן עיקר וכן בפר"ח השיג על המחבר שהביא דעה בסתם לאסור וסבר שכן דעת הטור אך הפר"ח שם הוכיח שדעת הטור להתיר. אך בחק יעקב ופמ"ג שם פסקו להחמיר בחמץ. ובמ"ב יז כתב ולדינא עיקר כדעה זו ומ"מ לכתחלה נכון לחוש לסברא הראשונה בעבדו ושפחתו שמוזנותיהן עליו שלא לומר לו שילך ויקיף על השבנונו אלא יתן לו מעות מוזמן והוא יקנה מה שירצה

⁶³ מ"ב שם יח

⁶⁴ שו"ע ונו"כ או"ח שם ומ"ב כ

⁶⁵ מ"ב שם יט

⁶⁶ שו"ע או"ח שם אפילו אינו יודע בודאי שיקנה חמץ. מ"ב שם יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דמעותיו קונות לו⁶⁷, ומשלו הוא משקה אותם יין נסך והרי מתהנה מיניה. ויש אומרים⁶⁸ אפילו אם הקדים הדינר אינו אסור, אלא אם כן אמר לו לחנוני יהא הדינר זה בידך עד שתשקה לפועלים או תתן להם החמץ, ואני אחשוב עמך באחרונה, שאז לא קנה החנוני הדינר מיד עד שישקה אותם, וכיון שהדינר הוא בעין בשעה שמשקה או מאכיל אותם, נקנה היין או החמץ לישראל בעד הדינר ומשלו הוא משקה אותם.

אבל אם נתן לו הדינר להוציאו עכשיו, על מנת שאם יצטרך לו יין או חמץ לפועליו שיתן להם יין או חמץ אין כאן איסור, שבשעה שנותן לו הדינר לא קנה היין והחמץ, דהוי כמו מסופק שמא יקה היין או החמץ שמא לא יקה ואם יקה כמה יקה, שאינו יודע כמה יין וחמץ יקחו הפועלים עליו ואין זה קניין גמור עד שישקה או יאכיל הפועלים, ובשעה שמשקה או מאכיל אותם ליתיה הדינר בעין, דהא על מנת להוציאו מיד נותנו לו ולא דמי יין נסך או חמץ הוא. והעיקר כדעה הראשונה⁶⁹.

⁶⁷ בלבוש וכן הוא דעת הטור ואע"ג דמעות אינן קונות היינו בעובד כוכבים [מישראל] לדעת הטור לעיל בסימן זה אבל ישראל מישראל מעות קונות דבר תורה כדאיתא פרק הזהב ואם כן ישראל מעובד כוכבים כ"ש דקונה במעות כדאיתא בח"מ סימן קכ"ו דאם ישראל מישראל מפקיע במעמד שלשתן ק"ו מעובד כוכבים הכא נמי כן הוא וכיון שהקדים לו דינר על היין נקנה לו במעותיו יין כנגדו וכ"ת מאי איכפת לן בהאי קניין הא אין ישראל נהנה ממנו לזה אמר שהעובד כוכבים נותנו בשליחות ישראל בעל היין לפועלים שלו וזה אין שייך באתנן לומר שקנה שום דבר באתנן ההוא נמצא דאין לאתנן שייכות להביאה שאחר כך ולפיכך שרי התם. מ"ז ה. לפע"ד לדעת הטור דל"ד לנתן לה מלה כו' דמשום דבשעה שבא עליה לא ה"ל מלה ברשותיה אלא ברשותה אבל הכא מיד שהקדים לו הדינר נקנה לו היין וכמ"ש הטור וה"ל כאילו הפקיד היין לחנוני ובשליחותו נתנו להם ואולי ידע הטור ראיות הרשב"א ואף על פי כן השיג עליו וכן משמע לכאורה בתוס' (בעבודת כוכבים דף ס"ז ריש ע"ב) כמה שכתבו דכל המקבל מעות מחבירו בשביל חפץ שיתן לו נכסיו משועבדים כו' וע"ש וכן ר' ירוחם ושאר פוסקים כתבו סתם שאם הקדים לו דינר אסור ולא הילקו מיהו במקו' הפסד קי"ל דסתם יינם בזמן הזה מותר בהנאה. ש"ך לא

⁶⁸ דעת הרשב"א וכן פסק המחבר דהוקשה לו כי הקדים לו דינר מאי הוה הא מדיהבי ליה קנייה עובד כוכבים דסתמא דמילתא נתנו לו שיוציאו ובשעת נתינת המעות ליכא איסורא דלא שקילי יין נסך וכי שקלי פועלים בתר הכי לא הוה הדינר של ישראל וה"ל כנתן מלה באתנן ואח"כ בא עליה דאתננה מותר ע"כ פי' דמירי כמ"ש כאן

⁶⁹ מ"ב שם יט שכך הסכימו ש"ך מ"ז ופרי חדש וכן נוטה שם דעת הגר"א בביאורו, דלא כמגן אברהם שהעתיק בענייננו רק דעת המחבר שם:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וברטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

מי שמזמין אוהביו⁷⁰ גוים לשנות, רשאי לומר לעבדו או לשפחתו הא לך מעות ולכו וקנו יין נסך⁷¹ לאלה הגוים, שכיון שהוא אומר לקנות בעבורם נמצא שהיין אינו שלו בשעה שקנאו אותו⁷². ויש מפקפקים⁷³ בהיתר זה.

אבל אם א"ל בסתם קנה יין כך וכך, אין העבד קונה היין אלא לבעה"ב ואסור לכו"ע⁷⁴. ודוקא עבדו מור באורמ לאלה הגוים, אבל אסור לומר כך לישראל אחר דרוצה בקיומו של יי"נ עד שיעשה שליחותו לעובד כוכבים⁷⁵.

ח. האומר לחבירו תן מנה לפלוני ויקנו כל נכסאי לך קנה

מדין ערב

כבר התבאר במסכת קידושין דף ז. שהאומר לחבירו⁷⁶ תן מנה לפלוני וקנה קרקע שלי, ונתן, אף על פי שלא קיבל המוכר המעות קנה מדין ערב, ויש אומרים⁷⁷ שצריך שיאמר הלוקח שקונה הקרקע בכסף שנתן לפלוני

⁷⁰ רמ"א שם ודין זה אינו שייך בחמין שהרי יש בו איסור כל יראה ובל ימצא וכמש"כ הרמ"א או"ח שם

⁷¹ כן גרס במ"ז ט

⁷² דמוכה לעובד כוכבים הדינר ע"י עבדו והוא נעשה שליח לקנות היין בעבור העובד כוכבים,

⁷³ והבי"ב ב"ה כ"ז ע"ז ויש לפקפק בזה משום דיד עבד כיד רבו דמי ע"כ. ש"ך לג שם ועי' ביין המשמח ס"ק כ"ד דמשום הא אין להקשות דודאי לא מיירי בעבד גמור אלא מיירי בעבד ששכור אצל ישראל ועבד זה אינו קנוי לישראל קנין הגוף ואפי' בעבד גמור י"ל דכאן אין איסור כיון שמקבל היין בשביל העכו"ם האחר שזימן אצלו א"כ הוי כמו שמקבל מאחר לאחר וכמש"ל סי' רס"ז סעי' כ"ב ברמ"א וש"ך אך מה שיש לפקפק הוא הא מ"מ הישראל הוא רוצה בקיומו של יי"נ שאף שאינו מחויב לקנות יין אחר כשיאבד יין זה מ"מ הא רוצה בקיומו דכיון שהוא מוציא מעות מכיסו לקנות היין עבור זה העכו"ם ודאי ניהא לי' בקיומו של יי"נ ונס קרוב לומר דזה הוי כנהנה מיי"נ שאף שאין הנכרי האוכל אצלו פורע לו מ"מ מחזיק לו טובה עכ"פ ולכתחילה מיהת יש לאסור וסיים בצ"ע עיין שם.

⁷⁴ ש"ך שם לא

⁷⁵ ש"ך שם

⁷⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ קצ"ג והוא מדין ערב, וכמ"ש בגמרא לענין קידושין, דההיא הנאה שעל פיו הוא מוציא ממון חשוב כהנאה וכשוה כסף, וה"ז כאילו קיבל המוכר כסף, ומקנה השדה תמורתו. ובמהחנ"א ה' קנין מעות סימן ב כתב דבמטלטלין קנה קנין גמור, משום דחשיב כהנאה ולא ככסף, אבל בנה"מ סימן רד סק"א חולק, ועי' להלן בדין אדם חשוב, ועי' דברי משפט ובאורחח"מ כלל ה סימן ג, ובמשפ"ש סיים בצ"ע לדינא, ועי' חזו"א חו"מ ליקומים סימן יז, ועי' נה"מ סימן קב סק"א שדן כשאמר תן מנה לחרש שומה וקטן אם חשיב כזרוק מנה לים. ובשו"ת ראנ"ח ח"א סימן קטז מסתפק במוכר קרקע לחבירו, ותמורת זאת קבל עליו שמעון ערבות על הלואה שלוקח המוכר מעכו"ם, ונראה מסקנתו דקנה מדין הנאה, וכתב עוד דלא גרע מע"מ שאדבר עליך לשלמון שמתקדשת בהנאה זו השוה כסף.

⁷⁷ טור שם. שצריך הלוקח לגלות דעתו דניהא ליה בכך. ולכאורה נראה דה"ה אם אמר הלוקח למוכר אתן מנה לפלוני ואקנה שדך, ואמר המוכר כן דקנה, אלא שבזה נראה דלכו"ע צריך אמירת שניהם, דבשלמא כשאמר המוכר ונתן הלוקח, מסתמא ע"ד אמירתו של מוכר נתן הלוקח, אבל כשהלוקח אמר והוא נתן היכן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אמר אחד למוכר⁷⁸ הילך מנה ויהיה שדך קנויה לפלוני, אף על פי שלא קיבל המוכר המעות מהלוקח קנה הלוקח מדין עבד כנעני⁷⁹, ויש אומרים⁸⁰ שצריך שאותו פלוני הלוקח עשאו שליח לכך, או שאמר הלוקח למוכר שדך קנויה לי בכסף שנתן לך פלוני

האומר לחבירו⁸¹ תן מנה לפלוני ויהיה שדי מכורה לאותו פלוני, ונתן המנה לפלוני, קנה השרה במנה זו, מדין ערב ומדין עבד כנעני⁸², וגם בזה יש אומרים⁸³ שצריך אמירה כמו בדין הקודם.

יש לנו גילוי דעת של מוכר שמתרצה בזה. פתחי חושן חלק ה פרק ג הערה כה. ועי' שו"ת דברי מלביאל ח"ד סימן קמו.

⁷⁸ שו"ע ונו"כ שם ד ובשו"ע כתב הלכה זו בלשון יש אומרים, משום שהרמב"ם השמיט הלכה זו גבי מקח, ועי' באחרונים מ"ש במעמו של הרמב"ם. ועי' אבן האזל פ"א מה' מכירה, ובפרק ה מה' אישות

⁷⁹ שכשם שמצינו שאם נותן אחד מנה לאדון שישחרר עבדו, קונה העבד עצמו בכסף זה, אף על פי שאינו נותן כלום לאדונו, הי"ג גבי קידושין, וה"ה במקח.

⁸⁰ רמ"א שם מדברי הטור. והמחבר השמיטו. והקשה בקצה"ח סק"ב למה לי אמירה זו דהא כיון דקימ"ל זכין לאדם שלא בפניו וזה נתן מעות כדי שיזכה אותו פלוני, וזה בשדה, ולא דמי לקידושין דבעי אמירה זו משום דאל"ה אין זה זכות, דאפשר שאינו חפץ באשה זו. והרמ"א אפשר דאירי שלא נתן המעות למוכר עבור פלוני הלוקח בדרך מתנה אלא דרך הלואה שיפרענו הלוקח ואין כאן זכות. ובנה"מ סק"ג דחה תירוץ הקצה"ח וע"כ פירש הנה"מ דאירי בשדה ששוה אלף זוז ונתן למוכר מנה במתנה שיקנה השדה ללוקח בקנין כסף דמנה זו. והשאר יפרע הלוקח, שאין זה זכות ודאי ללוקח, דאפשר דלא ניהא לקנות שדה באלף זוז, אף על פי שמקבל מתנה מנה, ולא אמרו דבמתנה היו זכות אלא כשמקבל כל השדה במתנה, וכ"כ בסימן ס ס"ק יט, ועי' הנהרות אמרי ברוך, ועי' עוד בדברי הנה"מ בסימן קצה סק"א ובמ"ש בפרק א, ועי' פרק ד בדין כותב שטר על שם אחר.

⁸¹ שו"ע ונו"כ שם ה

⁸² והיינו שהמוכר מתחייב ומקנה במה שאותו פלוני מוציא ממון על פיו, והיינו מדין ערב, והלוקח זוכה וקונה אף על פי שאינו נחסר ממון, והיינו מדין עבד כנעני, וגם הלכה זו השמיט הרמב"ם והמחבר כתבו בשם יש אומרים. ולכאורה נראה דכיון דילפינן מדין שניהם שא"צ שהמוכר יקבל ואין צריך שהלוקח יתן, א"כ נימא דה"ה אם אומר שדי מכורה לפלוני אחר, ולא דוקא לפלוני המקבל, והב"ח כתב דלא מהני אלא כשהלוקח נותן או שהלוקח מקבל, אבל באופן זה לא מהני, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה לא

⁸³ רמ"א שם וכנ"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

אמר המוכר⁸⁴ ללוקח הילך מנה ויהיה שדי מכורה לך, והלוקח הוא אדם חשוב קנה⁸⁵, שהמקבל הוא אדם חשוב, נהנה המוכר⁸⁶ במה שהוא מקבל ממנו מתנה. ויש אומרים⁸⁷ שבאופן זה קונה גם במטלטלין קנין גמור. יש אומרים שאינו קונה באופן זה אא"כ ידוע בודאי שהוא אדם חשוב⁸⁸.

ט. שברו לשבור ביין נסך ... כל למעוטי תיפלה שפיר דמי ... ישבור ותבא עליו ברכה

⁸⁴ שו"ע ונו"כ שם ו

⁸⁵ וכתב הסמ"ע דכאן לא הזכיר הרמ"א שצריך אמירה, דכיון שהמוכר מדבר עם הלוקח ואדעתא דהכי זה נותן וזה מקבל, מסתמא ניהא ליה.

⁸⁶ כתב בחידושי רעק"א בשם הב"ח שבאדם חשוב לא מהני אלא בנתינה ממש, אבל לא במתנה ע"מ להחזיר, שאין זה השיבות לו, ולכן בק"ס בעינן לעולם בכליו של קונה ולא חילקו בין סתם אדם לאדם חשוב, עיין שם. ובקצה"ח סק"ד דחה סברת הב"ח, דאף מתנה ע"מ להחזיר אפשר דחשיבות הוא, דסו"ס מתנה גמורה היא, משא"כ קנין סודר שאין לו דין מתנה כלל אלא קני ע"מ להקנות, וגם לפי מ"ש לחדש דהנאת אדם חשוב אינו אלא הנאת כסף ובק"ס בעינן הנאת כלי, ניהא גם זה, עיין שם. בשער משפט סק"ב תמה למה לנו שיתן לו מנה ויקנה בההיא הנאה דנתינת המנה, הרי יכול להקנות לו בנתינת השדה לחוד ובההיא הנאה שמקבל ממנו השדה, דההיא הנאה שוה כסף הוא, ובאין באחד, ונשאר בצ"ע, ואפשר דאה"נ, אלא דלישנא דקידושין נקמ, שעיקר דין זה נאמר גבי קידושין דלא שייך בה"ג, ועוד אפשר דכיון דנקט מכור לך הרי איירי במכירה ולא במתנה, והמנה אינה אלא ככסף לשם קנין ועליו להשלים התמורה, וצ"ע. פתחי חושן חלק ה פרק ג הערה לג

⁸⁷ קצה"ח סק"ב בשם הר"ן בקידושין דההיא הנאה דקבלת אדם חשוב חשיב ככלי שנותן הקונה למקנה, וקונה בתורת חליפין. ותמה הקצה"ח דבק"ס בעינן כלי ממש, ואפילו נותן לאדם חשוב כלי, נהי שיש לו הנאה במה שמקבל ממנו, אבל אין כאן קבלת כלי אלא לכל היותר הנאת קבלת כלי ואינו אלא כפירות דלא עבדי חליפין. ועי"ש מה שתי' ובנה"מ כתב דהר"ן דס"ל דהנאת אדם חשוב קונה במטלטלין ס"ל כר"ת, וכמ"ש הרמ"א בסימן רג סעיף א דבחליפין שוה בשוה קונה אף בפירות, אבל השו"ע ס"ל כאן דהנאה זו אינה שווי דמי המקח, אלא הנאת ש"פ כקנין כסף, וכמ"ש לעיל סק"ב, ושאר דמי הקנין חייב לסלק, ולא חשיב כחליפין שוה בשוה, ולכן לא כתב הלכה זו אלא בקרקע ולא במטלטלין, ואה"נ אם מקנה לו מטלטלין רק בהנאה זו כשווי המקח, הו"ל כחליפין שוה בשוה ומועיל אף במטלטלין. ובסמ"ע סימן ר ס"ק לב משמע דכל הני, כגון מדין ערב ומדין עבד כנעני ואדם חשוב, אינו אלא כקנין כסף, ועי' בנה"מ שם ס"ק יח שתמה עליו שלא הביא דעת הר"ן, ועכ"פ נראה דלכו"ע הני דדין עבד כנעני ודין ערב, לכו"ע אינו אלא כקנין כסף, ועי' פעמו"ז. בקצה"ח סק"ד הביא מדברי המג"א באו"ח סימן רכג סעיף ה שהקשה אמ"ש שם שהנותן כלים במתנה מברך הטוב והמטיב משום שהוא הנאה לנותן. והרי אינו אדם חשוב, ותירץ הקצה"ח לשיטתו דאה"נ דחשיב הנאה אלא שאינה ש"פ, וגבי ברכה לא בעינן הנאה ש"פ.

⁸⁸ כבר התבאר לעיל בדין קידושין באדם חשוב כתב שצריך חקירת חכם מי נקרא אדם שאינו חשוב להתירה בלא גמ, וכתב בב"ש שם בשם הפרישה דרוקא לענין קידושין אמרו כן אבל לענין קנינים כתב בח"מ שצריך שיהא אדם חשוב, ומשמע דסתם בני אדם לא מיקרי אדם חשוב, משום שבדיני ממונות הזוכה הוא מוציא ואינו זוכה עד שיהא בודאי אדם חשוב, ובבאה"ט שם כתב בשם עצמות יוסף דלא בעינן דוקא אדם חשוב לכל העולם, אלא כל שהוא בעיניה אדם חשוב ונהנית בקבלתו, וא"כ ה"ה בדיני קנינים הדין כן, ובטיב קידושין תלאו בשונא לקבל מתנות. וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ישראל ששכרו⁸⁹ גוי לשבר לו חביות של יין נסך ולאבדם, אף על פי שרוצה בקיומם שלא ישתברו מאליהם עד שישברם הוא ויטול שכרם, שכרו מותר, שאין רוצה בקיומו של איסור אלא כשירצה בקיומו כדי להשיבו לבעליו או עד שימכר, אבל הכא הוא רוצה בקיומו כדי שיאבדנו בידינו, אדרבה תבא עליו ברכה למעט התיפלה והאיסור מן העולם.

י. אין עודדין עם העובד כוכבים בכלאים

אין עודדין⁹⁰ וחופדין⁹¹ עם הנכרי בכלאים בין בכלאי הכרם ובין בכלאי זרעים⁹². מפני שמסייע בקיומו. וכן לחפות וכל מלאכה ואפי' בחנם אסור. וכ"ש עם ישראל החשוד על הכלאים שאסור לחרוש עמו וכ"ש שאר עבודות.

אפי' בקרקע של הגוי⁹³ אסור שמכיון דקי"ל אין קנין לגוי בא"י להפקיע מקדושתה, נמצא דהישראל עושה איסור דאורייתא.

ואפי' בחו"ל אסור מדרבנן בכלאי הכרם⁹⁴.

אבל לקיים⁹⁵ בכלאי זרעים אפי' ע"י מעשה כגון לעשות גדר לא אסרו אפי' בא"י בקרקע של גוי, כיון דאיסור מקיים אינו אלא מדרבנן, ודוקא בכלאי זרעים שאין אסורין בהנאה, אבל בכלאי הכרם אסור אפי' לקיים, דמשתכר באיסור הנאה, ואפי' בחנם אסור שהגוי מחזיק לו טובה ע"ז והוי כמשתכר באיסורי הנאה. מיהו בדיעבד אם עשה בשכר אין הדמים נאסרין⁹⁶.

⁸⁹ שו"ע ונו"כ קל"ג ז

⁹⁰ רמב"ם הלכות כלאים פרק ה הלכה ה, שו"ע ונו"כ יו"ד רצ"א

⁹¹ דהוא תולדה דזורע

⁹² דרך אמונה שם יז מהחזו"א

⁹³ מבואר בתוס' להלן סד.

⁹⁴ רדב"ז לפ"ד רבנו ע"ש וכ"כ ריטב"א כאן ואף על גב דבירו' סוף ערלה מבואר דלר' יוחנן לא גזרו לעבוד אצל גוי בחו"ל בכה"כ הא קי"ל כשמואל וכמ"ש בגמ' דידן בקדושין ל"ט ולשמואל אסור בכה"כ ע"ש ועי' בחזו"א ערלה סי' י"א סק"י מה שתמה על הירושלמי והיינו משום שמרן פי' דהא דקתני אבל עיירות כו' קאי גם לשמואל אכה"כ אבל יל"פ דלשמואל לא קאי זה רק אכלאי זרעים וסיפא כשם כו' קאי אכה"כ וכמו שפי' מרן שם לר' יוחנן אבל לשמואל באמת אסור גם בחו"ל וכעין זה כ' בספר ניר. ציון ההלכה לא

⁹⁵ חזו"א סי' ב' סק"ה

⁹⁶ דרך אמונה שם לד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

